

دانشگاه تهران

دانشگاه علوم تربیتی
گروه کتابداری

پایان نامه

برای دریافت درجه فوق لیسانس کتابداری

موضوع

بررسی عقاید و نظرات جمعی از کودکان و نوجوانان
تهران درباره معیارهای یک کتاب خوب

استاد راهنما

سرکار خانم لیلی ایمین (آهی)

نگارش

آتش جعفرنژاد

آذرماه ۱۳۵۴

فهرست

صفحه	عنوان :
الف	۱- سپاس
. ۱	۲- پیشگفتار
۲ / ۱	۳- جدول شماره ۱
۲ / ۲	۴- نمونه پرسشنامه
۳	۵- بررسی بخش مدارس در سطح شهر تهران
۴ / ۱	۶- جدول شماره ۲
۵	۷- کتابخانه آموزشی
	۸- بررسی وجود کتابخانه آموزشی در مدارس
۷	مذکور در پرسشنامه ها
۷	۹- دبستان دختران
۸	دبستان پسران
۹	مدارس دوره راهنمایی دختران
۱۰	مدارس دوره راهنمایی پسران
۱۰ / ۱	۹- جدول شماره ۳
۱۱	۱۰- مجموع مدارس این مجموعه در شمال و در جنوب شهر
۱۱	۱۱- مجموع مدارس مذکور در این مجموعه در سطح شهر تهران
۱۲ / ۱	۱۲- جدول شماره ۴
.	۱۳- بررسی پاسخهای کودکان دبستانی از نظر داشتن نام
۱۳	کتابی که خوانده اند و نام نویسنده آن
۱۵ / ۱	۱۴- جدول شماره ۵

- ۱۶ - نام کتابی که خوانده اند و نام نویسندگان آن
۱۷ / ۱ - جدول شماره ۶
- ۱۷ - بررسی علاقه مندی کودکان دبستانی به مطالعه
۱۸ - کتابهای ایرانی و خارجی
۱۸ / ۱ - جدول شماره ۷
- ۱۹ - بررسی علاقه مندی نوجوانان دوره راهنمایی به کتابهای
۲۱ - ایرانی و خارجی
۲۲ / ۱ - جدول شماره ۸
- ۲۱ - نویسندگانی که در این مجموعه بیشتر مورد انتخاب بوده اند
۲۵ - گروه سنی دبستان : نویسندگان خارجی
۲۶ - گروه سنی دبستان : نویسندگان ایرانی
۲۷ - گروه سنی نوجوانان : نویسندگان خارجی
۲۹ - گروه سنی نوجوانان : نویسندگان ایرانی
- ۲۲ - نظریات کودکان و نوجوانان در مورد شرایط اصلی کتاب خوب
۲۳ - جدول شماره ۹
۲۴ / ۱
- ۲۴ - کتاب خوب باید زبانی ساده و عاری از پیچیده گویی داشته
۲۵ - و لغزش مشکل و دراز ذهن نباشد
۲۵ - یک کتاب خوب باید قابل فهم بوده و مفهوم و هدف داشته باشد
۴۲ - باعث ایجاد تفکر و رشد فکری کودک شود
۴۶ - مطالب و نگارش کتاب جالب بوده و جذابیت داشته باشد
۴۹ - مصور باشد
۵۲ - کتاب خوب باید آموزنده باشد
۵۶ - مطالبی درباره تاریخ و فرهنگ کشور داشته باشد
۵۸ - در تربیت و راهنمایی کودکان موثر باشد
۶۲ - یک کتاب خوب باید سرگرم کننده و در عین حال مفید باشد
۶۵

- ۶۸ ۳۳- کتاب خوب باید منحرف کننده نباشد .
- ۳۴- کتابهای ترجمه شده باید ترجمه ای روان ، صحیح
 ۷۱ و محکم داشته باشد .
- ۷۵ ۳۵- خط کتاب باید خوانا باشد .
- ۷۷ ۳۶- مطالب کتاب کمکی برای مواد درسی باشد .
- ۳۷- کتاب خوب باید نشان دهنده زندگی امروز
 ۷۹ و مشکلات آن باشد .
- ۸۲ ۳۸- نویسنده اش خوب و مشهور باشد .
- ۸۴ ۳۹- مناسب سن کودکان باشد .
- ۸۷ ۴۰- داستان ایرانی باشد .
- ۹۰ ۴۱- قیمت کتاب ارزان باشد .
- ۹۲ ۴۲- نتیجه وراء خطهای پیشنهادی
- ۹۵ ۴۳- فهرست منابع و مآخذ
- I ۴۴- چکیده انگلیسی

فهرست نمودارها

نمودار شماره ۱: نمودار وجود کتابخانه آموزشی در سطح دبستان در شمال و جنوب
شهر تهران

نمودار شماره ۲: نمودار وجود کتابخانه آموزشی در سطح دوره راهنمایی و دوره متوسط
در آدرس مذکور در روستای شماره ۵۱

نمودار شماره ۳: نمودار معرفی بهترین کتاب از میان کتابهای ایرانی و خارجی در گروههای
سنی کودکان و نوجوانان

سپاس

در درجه اول وظیفه خود میدانم که صمیمانه ترین سپاس خود را به استاد گرامی سرکار خانم لیلیا ایمن ، بخاطر قبول پیشنهاد اینجانب برای انجام بررسی و تحقیق در زمینه‌ای از ادبیات کلاسیک ایران ، و داشتن سهم بسیار ناچیز در خدمت به شناسایی گونه‌های از واقعیت‌ها و نیازهای موجود کودکان این مملکت ، تقدیم دارد . همچنین بخاطر ارائه طریق و راهنمایی‌های شریف و سازنده ایشان در طول نگارش این پایان نامه صمیمانه تشکر و سپاسگزاری نمایم . در ضمن از کلیه دوستانی که در تهیه و تنظیم این گزارش نگارنده را یاری کرده‌اند تشکر مینمایم . بخصوص از آقایان ، محمد پیغامی و علی اسدزاده که در انتخاب این موضوع همواره مشوق من بودند ، از کلیه هم دوره‌های کلاس ادبیات کودکان دوره فوق لیسانس کتابداری که در جمع آوری تعدادی از پرسشنامه‌ها همکاری داشته‌اند ، و از خانمها پروین بلورچینی و شیده شفاقسی که در موارد گوناگون از راهنمایی‌های ارزنده آنها

در تهیه و تنظیم این پایان نامه برخورداری بوده‌ام صمیمانه تشکر
مینمایم. امید است گزارش حاضر، که نگارنده در تدوین آن از
راهنمایی‌های با ارزش استاد محترم و باری دوستان گرامسی مسرور
جسته است، بتواند نمایانگر گوشه‌ای هر چند کوچکی
از خواسته‌ها و نیازهای کودکان، بوده و برآیندهای آن مسرور
ترجیه قرار گرفته و مفید به فایده باشد.

شماره
پاییز ۱۳۵۲

شورای کتاب کودکان

صندوق پستی ۷۴۱ تهران

نام و نام خانوادگی

کلاس نشانی مدرسه

آیا مدرسه شما کتابخانه دارد؟

بهترین کتابی که تاکنون خوانده اید:

نام کتاب

نام نویسنده آن

سه شرط اصلی یک کتاب خوب را ذکر کنید:

۱-

۲-

۳-

از همکاری شما متشکریم

گزارش «اثر بررسی و تحلیل پرسشنامه‌های است که از طرف شورای کتاب کودک تنظیم شده و در اختیار دانشجویان فوق‌لیسانس دوره کارداری در پاییز ۱۳۵۲ یعنی ترم دوم سال تحصیلی ۱۳۵۳-۵۴ به‌هنگام گذراندن واحد درسی «ادبیات کودکان» گذاشته شد تا موضوع را جسته به مدارس و کتابخانه‌های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و برای اظهار نظر در اختیار دانش‌آموزان همان مدرسه و با اعضای کتابخانه‌های کانون گذاشته شد بدین ترتیب فقط ۲۰۰ پرسشنامه آماده شد و چون هر دانشجو تنها ۱۵ پرسشنامه در اختیار داشت و آن باین دلیل بود که پرسشنامه‌ها از مدارس و کتابخانه‌های کتابخانه‌های مختلف تهران تهیه گردید. بدلیل اینکه این تعداد برای تحلیل و نتیجه‌گیری کافی نبود ۲۰۰ پرسشنامه دیگر تهیه و شناسا در اختیار کتابخانه‌های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و همچنین چندین دبستان و دوره راهنمایی در نقاط مختلف شهر تهران گذارده شد.

در نتیجه تعداد پرسشنامه‌ها به ۱۰۰۰ برگ رسید.

پرسشنامه‌ها بطور کامل «تصادفی» در سطح شهر تهران نمونه‌گیری شده و مشخص باین منطقه خاص شهر نیست. قریب ۲۰ پرسشنامه‌ها در اختیار کتابخانه‌های کانون گذاشته شد. بدلیل اینکه مراجعین آنها را دانش‌آموزانی از مدارس مختلف دور و نزدیک تشکیل میدادند و برای نتیجه‌گیری درباره‌ی نبود کتابخانه‌ها آموزشگاهی در مدارس ضروری بود. دلیل دوم، دریافت پاسخ از کودکان و نوجوانانی بود که با کتابخانه آشنا بوده و حداقل چندین کتاب مطالعه کرده باشند. توجه به باین موضوع، بخصوص به‌هنگام نوشتن پاسخ سه شرط اصلی برای یک کتاب خوب و همینطور نام نویسنده و نام بهترین کتابی که تا کنون خوانده‌اند، بسیار ضروری بود. زیرا کودکان و نوجوانان میبایستی بعضی از پاسخها را با اتکاء به تجربیات

در این مطالعه از کتابخانه دیجیتال و پایگاه داده‌های موجود در دسترس استفاده گردید. همچنین در این مطالعه از کتابخانه‌های دیجیتال و پایگاه داده‌های موجود در دسترس استفاده گردید. همچنین در این مطالعه از کتابخانه‌های دیجیتال و پایگاه داده‌های موجود در دسترس استفاده گردید. همچنین در این مطالعه از کتابخانه‌های دیجیتال و پایگاه داده‌های موجود در دسترس استفاده گردید.

دبستان دختران ۱۲۲ نفر

دبستان پسران ۱۲۲

دوره راهنمایی، دبستان ۳۰۲

دوره راهنمایی، پسران ۴۸۸

پرستشنامه بدون جواب ۴

جمع ۱۰۰۰ نفر

جمع

جدول شماره ۱ - جدول تعداد درصد پاسخ دهندگان با توجه به سطح

تحصیلی و جنسیت

جمع	دوره راهنمایی		دبستان		توزیع
	پسر	دختر	پسر	دختر	جنسیت
۹۹۶	۴۰۸	۳۰۲	۱۲۲	۸۲	تعداد
۱۰۰٪	۴۰٫۸٪	۳۰٫۲٪	۱۲٫۲٪	۸٫۲٪	درصد

وضعیت مدارس و دانش‌آموزان و نداشتن کتابخانه ناشی از بررسی باسجه‌های دو
 سئوالی است که در پرسشنامه بدین صورت مطرح شده است. کلاس
 نشانی مدرسه و آیا مدرسه شما کتابخانه دارد ؟
 این دو سؤال در واقع مکمل هم بوده و داده‌های آماری بدو یک شماره ۱ و ۲
 را بدست می‌دهد که ذیلاً مورد بررسی و تحلیل قرار می‌گیرد .
 قبل از شروع این بررسی توضیح این نکته لازم است که در تقسیم مدارس پرسشنامه
 ناحیه شمال و جنوب قطعاً، خرابیان شاه در نظر گرفته شده و کلاس مدارس تمام
 بوده شده که بالاتر از خرابیان مذکور قرار داشتند جزو مدارس شمال شم می‌شود و
 مدارس واقع در جنوب آن جزو مدارس جنوب شهر تهران به حساب آید مانند روستا
 وسطی در این محاسبه در نظر گرفته نشده است از نظر شرقی و غربی هم خرابیان
 فرح آباد زاله و شهرآرا را میتوان ذکر کرد . البته باید اضافه کرد که تعیین کردن
 محل این مدارس تقریباً از روی آدرسهای داده شده در پرسشنامه‌ها تشخیص
 شده‌اند .

همان‌طوریکه در پیشگفتار آمد پرسشنامه‌ها در مدارس و کتابخانه‌های کانون‌ون
 پرورش فکری کودکان و نوجوانان تکمیل شده‌اند ، پس روشن است که تعدادی از
 پرسشنامه‌ها از یک مدرسه تعیین خواهند بود و همچنین دوستانی که اغلب با هم
 برای مطالعه یا دریافت کتاب به کتابخانه آمده بودند نیز نام و آدرس یک مدرسه
 را ذکر کرده‌اند .

بر اساس داده‌های آماری جمعاً از تعداد ۲۵۶ مدرسه نام برده شده ، از
 این تعداد ۱۵۱ مدرسه در شمال شهر و ۱۰۵ مدرسه در جنوب شهر تهران واقع
 شده‌اند . یعنی ۵۸/۹٪ مدارس در شمال و ۴۱/۱٪ مدارس در جنوب شم
 قرار دارند. همان‌طور که گفته شد سعی بر این بوده که طوری مدارس و کتابخانه‌ها
 را انتخاب شوند که تقریباً دارای توازن متعادلی باشند و اختلافی فاحشی در

جدول شماره ۳- جدول بخش مدارس از استان خراسان
و چغتای

جمع کل	شمال خراسان		خراسان	
	مشهد	سبزگان	مشهد	سبزگان
۲۵۶	۱۰۵	۱۰۰	۱۲۲	۵۷
	۲۶	۲۲	۲۶	۲۱
	۱۲	۱۴	۲۶	۲۶

کتابخانه آموزشی نه بعنوان یک عامل یا نهاد یا سازمان مجرب ؛ بلکه چون عنصری ، درست در بطن نظام آموزشی عمل میکند ؛ و در همین نظام قابل شناخت و بررسی است. نظام آموزشی و عوامل مؤثر آن که خود از کل نظام اجتماعی جاسده متأثرند ، به تبع خود کتابخانه آموزشی را متأثر ساخته و بدان محتوایی میبخشد که در مجموع قابل بررسی است.

بدون شک یکی از بهترین و اساسی ترین وسایل آشنا کردن کودکان با کتاب ، مدارس هستند . با توجه به نقش ارزنده کتاب ضرورت ایجاد کتابخانه آموزشی باید در سرلوحه و تالیفات اولیای مدرسه قرار گیرد .

کتابخانه مدرسه نه تنها بعنوان یک مرکز فرهنگی در کنار سایر وسایل آموزشی عمل میکند بلکه اثر آن را بعنوان مرکز یادگیری و ارائه اطلاعات مورد نیاز والدین و مربیان در پاسخگویی به سئوالات اطفال را هم نمیتوان نادیده گرفت. کتابخانه آموزشی در شکل دادن به سلیقه و روش کتابخوانی در دوره ابتدایی بسیار مؤثر بوده ، در بوجود آمدن عادت مطالعه اثری ماندگار دارد . زیرا بگفته الیزابت ییتس " دانشمندی که در جوانی کاشته میشود ، عمیقاً ریشه می‌داند ."

بدلیل اهمیت بسیار مهم کتابخانه آموزشی است که میبایستی کنیه مدارس دارای کتابخانه بوده و دانش آموزان ، مربیان و والدین را در راهنمایی و تکمیل دانستیهای خود یاری دهند .

متأسفانه باید گفت که در نظام آموزشی ، آنچه تا کنون جدی گرفته نشده کتاب غیر درسی و متماقبات آن کتابخانه آموزشی است. در این نظام در حال حاضر کتاب غیر درسی محلی از اعراب ندارد و اگر هم گاهی به چند کتابخانه آموزشی بر میخوریم ، اکثراً بصورت حاشیه‌های و بعنوان اقدامی منفید ، بدون جریانی منظم و مؤثر ، بدون تداوم و بدون مجموعه‌ای مناسب برای خالی نبودن عریضه و وجود

✱

Elizabeth, Yates